СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXX. Число 204. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 2. вересня, 1922. VOL. XXX. No. 204. Jersey City, N. J., Saturday, September 2, 1922. THREE CENTS

СПОДІЮТЬСЯ СКОРОГО ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ РОБІТНИКІВ ТВЕРДОГО УГЛЯ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па., 31. серпня. — Властителі копалень твердого вугля зробили нині перший сущний крок до полагодження страйку майнерів твердого вугля, видаючи просьбу о „публичний мандат" признати робітникам стару робітничу заплату до 31. марта 1924. року.

Властителі копалень заявляють свою готовість признати майнерам стару скалю заплат аж до 31. марта 1923. року, але за дальший час вони не хочуть брати на себе відвічальности і тому домагаються повновласти від уряду.

З огляду на сей крок властителів копалень американський уряд буде мусіти вже в найблизших днях сказати свое слово.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ПРИЙМАЄ ГАРДИНГІВ БИЛ ПРО ВУГОЛЬ

ВАШІНГТОН, 31. серпня. — Палата послів 214 голосами проти 61 приняла нині інспірований урядом законопроект про вуглевий промисл.

Законопроект має на цили завести рівновагу в углевім промислі та не допускати до дальших задержок в сьому промислі. Він надає президентови Злучених Держав широкі права на случай страйку, признаючи йому межи иншим право на случай страйку розділювати вугіль межи споживачів після свого розбору. Друга головна постанова законопроекта відноситься до розсліджування вуглевого промислу та оголошування фактів про нього.

З огляду на те, що з Філядельфії прийшли вісти про можливість скорого полагодження вуглевого страйку, провідники конгресу не вставили в законопроект дальших прав для президента.

КОНГРЕС ТАКИ ЗА БОНУСОМ МИМО СУПРОТИВЛЕННЯ УРЯДУ

ВАШІНГТОН, 31. серпня. — Сенат приняв нині значною більшостю голосів законопроект про бонус для американських ветеранів великої війни.

При голосованню за билом заявилося 47 сенаторів, проти 22. Так прихильники, як і противники закона голосували без огляду на партійні ріжниці. Прихильники закона обчисляють кошта закона на 4 міліярди долярів.

ЗЕЛІЗНИЦІ ЗНОВ ГОВОРЯТЬ ПРО МОЖЛИВЕ ЗДАВЛЕННЄ ЗЕЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 31. серпня. — Кілька зелізниць знов оголосило нині свої звіти з числа робітників, що зголошуються до їх варстатів не дивлячися на оголошений робітничий страйк. Пенсилвенійська зелізниця, приміром, каже, що вона просто наповнила вже свої зелізничі шапи, та робить на тій основі надію на побиття страйку.

Юнійні урядники заперечують говорення зелізничих заряді і кажуть, що страйкарі не вертають до роботи та держаться далі дуже солідарно.

ОТВИРАЮТЬ НАНОВО СТАЛЕВІ ФАБРИКИ

ЯНГСТАВН, Огайо, 31. серпня. — З огляду на постійно збільшаючийся припас вугля в околиці постійно зростає число працюючих сталевих печий.

АРЕШТУЮТЬ СТРАЙКАРЯ ЗА ПІДЛОЖЕННЄ БОМБИ ПІД ТОР

НЮ ЙОРК, 31. серпня. — За підкиненнє бомби на зелізничий тор Вест Шор Рейлровд в Грентон, Ню Джерзі, арештовано тут нині Гарольда Гресфилда, страйкуючого робітника сеї зелізниці. Його випущено за кавцією півтора тисячі долярів. Поліція каже, що він мав в своїм посіданню динаміт та що се він кинув динаміт на поїзд дня 13. серпня.

БОЯТЬСЯ ВЕЛИКИХ ВТРАТ ДЛЯ РІЛЬНИКІВ ЧЕРЕЗ ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК

РОЧЕСТЕР, Ню Йорк, 31. серпня. — Урядники зелізниці Ню Йорк Сентрел кажуть, що вони не можуть перевезти всіх овочів, доставлених на зелізничі стації фармерами, і що через те велика маса овочів, головно бросквинь, пропадає безкорисно.

Заряд сеї зелізниці признає, що він має досить возів для перевозу овочів, але наслідком страйків на зелізничих стаціях панує страшний застій руху.

СЕНАТОР ЗАКИДУЄ ФРАНЦУЗАМ ЖОРСТОКЕ ОБХОДЖЕННЄ НАД РЕНОМ

ВАШІНГТОН, 31. серпня. — Сенатор Гичкак з Небраски, бувший голов асенатового комітету для заграничних справ, підняв нині на засіданню сенату ще раз закиди проти французьких військ над Реном, обжаловуючи французький уряд за уперте вживаннє африканських військ для окупації надренських провінцій.

Сенатор домагався, щоби американський уряд запротестував проти сього поступовання Франції.

ПРОТИ ЗЛУКИ ВЕЛИКИХ СТАЛЕВИХ ПІДПРИЄМСТВ

ВАШІНГТОН, 31. серпня. — Федеральна Торговельна Комісія заявила, що доконана недавно злука трох великих зелізних підприємств: Мидвейл Стіл енд Ордонанс Ко. з Філядельфії, Репаблик Айерн енд Стіл Ко. з Ню Йорку та Іленд Стіл Ко. з Шікаго є небезпечна для свобідної торговлі, бо обмеже свобідну конкуренцію межи витворцями сталі.

КАНДИДАТ ДІСТАВ 3 ДНІВ.

Стейтовий суддя в місті Синсинаті, покарав на 30 днів тюрми за пітьку одного Генсена, з Милуоки, котрий каже, що він був кандидатом на уряд президента Злучених Держав з рамени партії „загального братерства".

Коли „кандидат" обурювався проти занадто острого виміру кари, суддя пригадав йому, що підчас виборчої кампанії він видав був відозву, в котрій ради карати 30-дневним арештом кождого, хто буде пяний ходити по публичних дорогах. Суддя звернув увагу „кандидатови", що він лишень приміняв до нього його власну рецепту.

ПАПА ВЖИВАЄ АВТОМОБІЛЬ У ВАТИКАНІ.

Як доносять з Риму, римский папа почав вживати в городах Ватикану автомобіля, котрий недавно подарувала йому міляньска архидієцезія, в котрій він був епископом, заким став папою.

Коли італійський уряд дістав від папи просьбу о дозвіл вживання кари, він мав немало клопоту з питанням, до якої групи людий зачислити папу. Нарешті постановлено дати папі лайсенс, який дається членам дипльоматичних тіл.

НЮЙОРСЬКИЙ СТЕЙТ СВЯТКУЄ БИТВУ НАР МАРНОЮ.

Нюйорський губернатор видав проклямацію, щоби день 6. вересня святкувати в цілому стейті як річницю битви над Марною. День має називатися днем Лафаєта й Марни.

ДІТЯМ НА ВТІХУ.

В середу вечером займилася з невідомої причини нюйорська публична школа ч. 127. Хоч пожарна сторожа зявилася сейчас на місци пожару та відразу почала активну боротьбу проти поломіни, огонь мимо сього піднявся зі сутерен, де він повстав, і обняв незадого цілий будинок. Фаєрмани працювали тяжко через дві години, але огонь все таки знищив будинок так, що його не буде можна направити та віддати до вжитку з кінцем нового шкільного року. З того приводу серед соток шкільної дітвори з сусідства запанувала велика радість, вони й давали отверто її вираз танцем та радісними окликами.

ЗА БОГАТО РОЗГОЛОСУ.

Тоді як кождий американський бизнес хоче як найбільше розголосу й готов заплатити за нього грубі гроші, в Ню Йорку найшовся бизнесмен, котрий його не хоче й заплатив би, якби розголосу не дістав. Є ним Гортон Меловн, безногий жебрак, котрий продає олівці на хіднику Бродвею коло 36-ої вулиці. Робив він се вже від кількох літ, і ніхто не звертав на нього близшої уваги. Аж оноді в одній купелевій місцевости в полудневій части Злучених Держав арештовано за необсторожну їзду одного Давида Морисона, котрий подався за шофера Меловна наняв двох адвокатів для оборони Морисона й вони виратували Морисона від арешту, але Меловн заплатив лишень одному адвокатови, а другий мусів позивати в суд Меловна та зафантувати його автомобіль. Ці історію з окаліцілим жебраком, що продає олівці під готелем, має власний автомобіль та шофера, удержує дві гарні комнати в готелю і виїздить на літо до полудневих купелевих місцевостий, підхопили сейчас жадні сензації газети і зробили Меловнови тілки розголосу, що він тепер побоюється руїнації свого бизнесу. Тепер він руками й ногами, бороняться перед неправдивими заключеннями, які газетних донесень буде робити публика, і не позваляє фотографам зняти зі себе фотографію, бо боїться, що фотографія піде в газети і потім кождий полісмен буде проганяти його зі свого округа як жебрака, що їздить автом.

Меловн бороняться, щоби виїздить на полудне, щоби там заробляти на житте. Він має 29 літ. Десять літ тому назад він був ярмарковим концесіонером. В трьомісяці по його шлюбі зелізниця обтяла йому ноги.

АВТОНОМІЯ ДЛЯ НІМЕЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО БАНКУ.

Спеціяльний кореспондент „Пті Парізієну" пише, що підчас останньої конференції Поанкаре з Тені обговорювано справу німецького державного банку. Поанкаре має намір перевести контролю німецьких скарбових бандів. Конференція має також ухвалити конечні средства щоби німецький державний банк одержав автономію.

РЕКВІЗИЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ БУДИНКІВ В ТЕРНОПОЛІ

Заряджена перед трома роками реквізиція українських будинків двох каменицьк філії Просвіти, Повітового Товариства Кредитового і Бурси ім. Качали (тревае дальше. Польське військо господарить там дальше і нищить будинки (на пр. камениці „Просвіти" виглядають вже як руїна). Є се одинокі тепер будинки зарeквірoвані — ясно з метою, щоби хоч в сей спосіб спинити розвій українського життя. Досі не помогли зовсім численні письма до ріжних військових команд і міністерств та до самого Пілсудського яко начального вожда, а навіть особиста інтервенція о. Володимира Громницького у Варшаві. Прийшло вправді з військового міністерства до філії „Просвіти" письмо з дати 20. липня ц. р., де повідомляється, що команда 9. полку уланів має опорожнити партер одного з будинків філії „Просвіти". В сей справі звернеося до команди місця, але опорожнення будинку не виявить і польські улани зовсім не спішаться його віддати Українцям.

КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ В ТЕРНОПІЛЬЩИНІ

Виділ філії тов. „Просвіти" в Тернополі при діяльній участи проф. Івана Боднаря і д-ра Степана Чумака розвиває що раз ширшу діяльність у відновлюванню читалень. Досі відновлено 47 читалень, з котрих богато проявляє дуже живу діяльність — особливо в улаштовуванню аматорських вистав, що тепер часто відбуваються по селах. Політична адміністрація не робить перепон в культурний і економічній організації, біда лишень, що у нас народних робітників є дуже мало, а кілька одиниць не в силі всього зробити.

НІМЦІ БОЙКОТУЮТЬ „ПОЛЬСЬКИЙ" УГОЛЬ

Берлінська „Берзе-Цайтунґ" оголошує лист одного Німця з Катовиць, в якому говориться, що добуваний в копальнях частини Горішного Шлеська — відданої антантою Полякам, уголь остає на місци помимо того, що оферують його німецьким фабрикам по дуже приступних цінах. Рівночасно німецькі фабрики спроваджують собі англійський уголь з Гамбурга по дуже високих цінах. В той спосіб здисциплінувані німецькі фабриканти, не зважаючи на втрату, бойкотують Поляків.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ПОЛЯКІВ?

AW. доносить, що совітський уряд на В. Україні переслідує польське населення, в чому мають допомагати галицькі Українці котрі при кождій нагоді мають виступати проти Поляків. Із всіх привелеїв і прав користають лише Українці і Жиди. Польських ксьондзів і костели обложено тяжкими податками, а для римо-католицьких парафій назначується греко-католицьких (?) священиків.

ЧЕРВОНІ КОМАНДАНТИ.

В Москві на днях відбулося урочисте закінчення курсу командантів червоної армії. Курс тривав 10 місяців слухачів було 88 осіб. На урочистому святі, промовляв Троцький, Каменєв і інші.

ЛІНЧ МУРИНА

ШРІВПОРТ, Луизіяна, 30. серпня. — Товпа білих людий напала нині на урядників, що везли зі собою Мурина Тому Риверса, котрий мав признатися, що він напав на одну білу жінку з сього міста, відобрала його урядникам мимо опору та повісила на дереві.

СОЮЗ ЮГОСЛАВІЇ З ЧЕХІЄЮ

ПРАГА, 31. серпня. — В місті Маріенбаді підписано нині умову про союз межи Югославією та Чехословаччиною.

Іменем Чехословаччини підписував премієр Бенеш, іменем Югославії Пашіч.

ІТАЛІЯ НЕ ГАДАЄ ПОМАГАТИ АВСТРІЇ НА ВЛАСНУ РУКУ

РИМ, столиця Італії, 29. серпня. — Італійське правительство заявило, що воно не гадає братись вирішувати австрійського питання на власну руку, але буде у сій справі придержуватися договорів і поступати разом з другими аліянтами.

А. Р. А. НЕ СПОДІЄТЬСЯ ГАРНИХ ЖНИВ В СТЕПОВІЙ УКРАЇНІ

ТОМУ ЗАРЯДЖУЄ ДАЛЬШЕ ВЕДЕННЄ ЗАПОМОГОВОЇ АКЦІЇ.

ЛОНДОН, 31. серпня. — Волтер Лаймен Бравн, директор Американської Ратункової Адміністрації, видав заяву, що з огляду на слабі вигляди врожаїв в полудневій Україні ся організація буде там в слідуючім році далі вести свою ратункову акцію.

Після заяви Бравна Американська Ратункова Адміністрація буде годувати в містах південної України коло 300,000 дітий. Яких 700,000 дітий буде вона кормити в Росії. До сеї ратункової акції Американський Жидівський Обєднаний Комітет додає 1,250,000 долярів.

За причину недописаного врожаю Бравн подає брак дощу. Дощ мав прийти, але аж тоді, коли було пізно помогти збіжу.

АМЕРИКА НЕ БУДЕ РОБИТИ СЛІДСТВА В РОСІЇ

ВАШІНГТОН, 31. серпня. — Американський уряд покинув свій замір робити при помочи технічних знатоків розсліди над економічним положенням совєтської Росії.

Причиною закинення пляну було те, що совєтський уряд дав на американське предложеннє невдоволяючу відповідь.

ЛЄНІН ВИБИРАЄТЬСЯ НА ПОЛУДНЕ ДЛЯ РАТОВАННЯ ЗДОРОВЛЯ

МОСКВА, 31. серпня. — Як кажуть большевицькі комісарі, що стоять близько до хорого большевицького провідника Леніна, він вже поправляється на свіжім воздусі на стільки, що незадово вибирається на полудни Росії (на Україну?) для остаточного покінчення лічення.

АЛІЯНТИ ДАЛИ НІМЕЧЧИНІ ПІЛЬГУ НА ПІВРІК

ПАРИЖ, 31. серпня. — Аліянтська Репараційна Комісія увільнила Німеччину від потреби платити відшкодованнє через цілу оставшу решту 1922. року, так що в той спосіб відложено її сплату 250 мілйонів золотих марок.

Рівночасно однак ся Комісія постановила відложити питаннє уділення Німеччині морторії (відложення сплати довгів) аж до часу, як Німеччина переведе радикальні реформи своєї фінансової системи.

Комісія постановила, що Бельгія, котра мала першеньство на довжних але тепер відложених 250 мілйонів золотих марок, має дістати місто сього векслі німецького державного скарбу.

АНГЛІЯ ВИКИДАЄ АМЕРИКАНСЬКОГО КОНЗУЛЯ

ЛОНДОН, 31. серпня. — Англійський уряд замкнув уряди американського конзуляту в Нюкесел-он-Тайн, котрому закидується, що він надуживав своєї власти щодо уділювання пашпортів на шкоду англійських підданих.

Американський конзуль мав відмовляти віза всім тим Англійцям, що не мали карт на американські кораблі.

Англійський уряд рівночасно вніс до американського уряду протест проти поступовання його функціонаря.

АЙРИСЬКІ ПОВСТАНЦІ КИДАЮТЬ БОМБИ НА УЛИЦЯХ ДАБЛИНА

ДАБЛИН, 31. серпня. — Сьогоднішний день зазначився в повстанню проти айриського тимчасового уряду рядом бомбових замахів в самій столиці Ірляндії, Даблині.

Рівночасно доносять про кроваві бої в повіті Корк.

СКАНДАЛЬНА СЦЕНА В МЕКСИКАНСЬКІМ КОНҐРЕСІ

МЕКСИКО, 31. серпня. — Мартіно Барраґан, котрий недавно ставав при виборах яко кандидат до мексиканського конґресу, напав в „зеленій комнаті" палати послів на свого противника Торквата Лемуса, котрому верифікаційна комісія конгресу признала мандат, і вбив його на місци кількома вистрілами з револьвера.

Барраган втік і його ще не зловили.

ГРЕКИ ДАЛІ ВІДСТУПАЮТЬ ПЕРЕД ТУРКАМИ

СМИРНА, Мала Азія, 31. серпня. — Грецька армія, що бореться в Малій Азії, все ще уступає перед напором турецьких націоналістичних військ.

Після грецьких донесень, Турки мали вчора зробити кілька невдачних нападів на північні части фронту.

АМЕРИКА ЗНОВ ЗАЧІПАЄ РЕНСЬКУ СПРАВУ

ПАРИЖ, 31. серпня. — Американський уряд, поминаючи свою амбасаду в Парижі, наново почав робити слідство в справі потреби удержування американських військ над Реном.

УГОРЩИНА ЗБИРАЄ ВІЙСКА НА АВСТРІЙСЬКІЙ ГРАНИЦІ

ВІДЕНЬ, 31. серпня. — Угорщина почала концентрувати на західній граници великі маси війська.

Мадярські газети поясняють збираннє військ повстанцями в Австрії та баганням мадярського уряду запобігти їх поширенню до Угорщини.

Ходять теж чутки, що Югославія скріпляє свої надграничні позиції, ба навіть чутки про загальну мобілізацію в Югославії. Чехословаччина урядила маневри і сконцентрувала коло 40,000 війська в околиці Будвайс, котрий теж лежить недалеко від австрійської границі.

До Відня прибула нині несподівано англійська збройна лодка „Гловворм".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДИН КРОНШТАНД?

Берлінський кореспондент лондонської ґазети подає наспівші з України вісти, що в південній Україні закипіло новим протибольшевицьким та протимосковським повстанням. Новим його назвати можна тому, бо сим разом проти большевицького уряду в Москві мали повстати його власні діти: робітничі ради. Після донесення, одеський совет мав очиститися зовсім з большевизму, себто викинути всіх большевиків, а відтак мав виповісти послушеньство московським большевикам, закликаючи рівночасно населенне до збройного повстання проти московських гнобителів.

Отсе ті скупі вісти, що покищо наспіли про одеське повстанне. Підтвердження з других жерел берлінська вістка ще теж не має, а вашінгтонський уряд заявив, що покищо він не має ніякого офіціяльного потвердження вістки про повстання в „полудневій Росії", як Україна ще й по нині називається в устах вашінгтонських „знатоків" европейських справ, — заява, якій ніхто не може подивуватися, хто читав про недавні спроби американського уряду висилати до Росії комісію знатоків для розслідження економічного стану советської Росії.

Що большевицькі шматки, які жиють з охлапів большевицьких комісарів, сейчас поспішать з урочистим запереченнем вісток, сього можна з гори сподіватися. Вониж преціньз таким самим лицем перечили рішучо перші донесення про кронштадське повстанне, вониж з такою самою вірностю своїм хлібодавцям перечили й перечуть вістки про селянські повстання на Вкраїні, — перечать, поки самі відтак не помістять комісарських донесень про побіду над повстаннями, які кілька днів тому лишень так завзято заперечували.

Всеж таки донесенне про револьту в Одесі за скупе, щоби на його основі виробити собі понятте про початок, зміст та характер сього зриву проти большевицької влади. Факт, що повстанне використовують для своїх цілий ґрупи Керенського, Врангля та Денікіна, мігби показувати, що воно було аранжоване російськими протибольшевицькими ґрупами зза границі Росії. На се вказувалоб також те, що, як каже донесенне, провідну ролю в повстанню відограє одеський совет, в якім певно за стараннем московських та обмосковлених большевицьких обрусителів Українців певно нема й на лік. Осьтак зі скупих вісток можна хиба догадуватися, що се місцевий совет, себто місцеві робітники, невдоволені з ледарської адміністрації та нездарної економічної господарки большевицьких комісарів, присланих з Москви, підняв бунт проти своїх наставників, що се отже бунт, наскрізь подібний до бунту в Кронштаді.

Недостачі одеського бунту, якщо він представляється так, як се виходилоб з перших донесень, такі самі, як недостачі бунту в Кронштаді. Наперед такий бунт мимо всіх симпатій льокального населення, які він певно має, не може числити на ширшу підпору округа, бо сі повстанці Москалі, так само чужі дооколичним Українцям, як і ті, проти котрих підноситься бунт. Хочби навіть селяни далися, через своє політичне невироблення, затягнути на якусь піддержку такого повстання, ся піддержка не буде тревати довго, бо побідоносні одеські повстанці певно скоро покажуть свою правдиву московську масть. (Відомо, Москаля не треба довго чухати, щоби під европейською покришкою найти Татарина.) Правдиві московські народні маси занадто далекі від Одесси, щоби дати якунебудь сущну допомогу одеським повстанцям; корінні Москалі, завдяки драконській большевицькій цензурі, довідаються про повстанне хиба тоді, як се повстанне буде здавлене. Заграничні московські круги ніякої ефективної підпори повстанню дати теж не зможуть, а колиб навіть змогли, то вони ще вперед будуть дебатувати, поки догідна пора для помочі не промине.

Зате, з другої сторони, безпомічні одеські повстанці мусять рахуватися з тим, що проти них стане велика сила комісарської армії. Одеса лежить на Вкраїні, де большевицькі комісарі сконцентрували мало не всю свою армію, і одеські повстанці будуть мусіли зараз на вступі видержати навалу мало не цілої півміліонової сарани, яку комісарі держать на Вкраїні нібито для охорони України перед Польщею, а справді для боротьби проти голодуючих селян України.

Словом, вигляди одеського повстання не світлі. Одинокий ратунок для нього се бунт в большевицькій армії. Однак і ся надія не дуже то велика, коли зважити, що червона армія живе на Вкраїні в положенню розбишацької банди, яка, навіть невдоволена зі своїх командатів, мусить все таки держатися їх, щоби не повиснути разом з ними.

Та все таки одеське повстанне не позбавлене свого значіння. Як кронштадське повстанне хоч затоплене в морю крови, було пересторогою для большевицьких комісарів і послужило знаком для похоронення московського комунізму, так одеське повстанне, навіть безуспішне, може дати московським комісарам ще один знак, — сим разом, що підбитий ними нарoд не знесе навіть советської форми правління. З упадком одеського повстання може упасти система советів, як з упадком кронштадського повстання впав комунізм.

ТАКТИКА НАШИХ ВОРОГІВ.

(ПОЛЬСЬКІ І БОЛЬШЕВИЦЬКІ СІТИ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОНОМ).

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Оба вороги українського народу що захопили наші землі, — Ляхи і большевики вживають для задержання свого посідання не лише засобів терору і насильства, але і тих методів, які ослабляють внутрішню силу України, бо приносять дезорґанізацію її культурних і політичних сил. Як Ляхи, так большевики провдять, особливо в останнім часі з найбільшою енерґією свою злочинну роботу для розеднання українських політичних ґруп і для навернення української інтеліґенції на порозуміння з ними.

Коли прояви першого варварського способу наших ворогів до задержання окупації (терор і насильства) — знані вже на весь світ і не можуть бути незаміченими кождим Українцем, то цей другий спосіб, що провадиться підступом і провокацією — часом може не роспізнать і досвідчений діяч! На це числять вороги ітому в інтересах української справи є необхідним, висвітлювать їх шкідливу скриту роботу в тім напрямі. При цій нагоді, не минуче мусить виявиться і роля тих „своїх" ворогів з полонофільського та большевицького табору, що прислужуються нині гнобителям свого народу, але через зручні поводження, та хамелеонство, відіграють ще певну ролю в суспільности.

І Ляхи і большевики, числяться з тими значними українськими національними силами, які перебувають тепер поза межами України, бо вважають їх шкідливими для себе не тільки в значінню аґітаторів перед чужинцями, але й уважають їх також українською резервою у будучій боротьбі. Тому вони вживали за кордоном всіх можливих заходів для розбиття української еміґрації, або хоч обезшкодження її для себе. Робиться це відповідними способами: аґітацією, підкупом і провокацією.

Після повалення в 1919 р. Української Держави, (спільними-ж силами Ляхів і большевиків!) і Ляхи і большевики стараються тепер найліпше використать тяжке положення України і тої численної військової і цивільної еміґрації, яка мусіла шукать поратунку не тільки для цілої українcької справи, але й для забезпечення свого існування. Кождий з цих ворогів заманював на погодження з ним. Кождий ворог обіцяв за те поміч проти другого ворога, та „допомогу" і „визнання" України! На протязі 1920 і 1921 р. підсовувалось українській еміґрації ляцькими і большевицькими аґентами дві орієнтації: петлюрівщиною, яка розбила демократичний фронт і або втягувала суспільність в болото польонофільського гуртка— на польську орієнтацію, або далеко відкидала її на ліві позиції, аж до большевизму.

Вкінці минулого року, коли з одної сторони показалась уся непримиримість большевиків в українській справі, та повне банкротство петлюрівсько-польонофільської ґрупи, а з другої сторони, коли стали очевидними успіхи твердого поступовання Галицького Уряду і суспільности в обороні національно-політичних позицій супроти Польщі, — робота польських і большевицьких аґентів затруднилась. Та вороги, приміняючись до обставин, продовжують „оброблять" українську еміґрацію хитрійшими способами і підступами!

В останній час при допомозі своїх аґентів з Українців, Ляхи і большевики провадять шалену аґітацію поміж еміґрацією, щоб навернуть її на примирення з тою, або другою стороною. Цікаве є це, що вороги, памятаючи спільність інтересів в душенню всього українського, обеднують свою тактику, і навіть солідарно виступають за кордоном проти Українців. Так н. пр. поступали наші вороги, щоб недопустить всеукраїнського зїзду студенства у Празі. Як вже відомо і з пресових повідомлень, ляцькі і большевицькі представники, добивались у чеського уряду, щоб він не допустив до того зїзду. І хто знає, чи немалиб ці ворожі заходи повного успіху, колиб українське студентство не найшло було дружної піддержки зі сторони чеського студентського союза в поборенню витворених ворогами перешкод?!

Очевидно ради цих же спільних інтересів супроти України, провадяться нині (як повідомляють деякі поважні — навіть чужоземні! — дипльомати!) таємні переговори між Польщею і большевиками, відносно визнання большевиками автономії Галичини в межах Польщі, себто: признання Ляхам Галичини і всіх инших західно українських земель! Зрозуміло, що Польща, коли їй потрібно, добеться таки від большевиків признання їй прав на Галичину. Большевики, через свою слабість до зовнішньої війни, мусять згодиться на всі вимоги Польщі, як се було все до тепер!

В найбільших осередках українського закордонного життя — Відні, Празі, Берліні й инших, — широко роставлено ляцькі і большевицькі сіти для ловлі українських душ і ідей. В першу чергу стараťюся захопить у сіти найбільш активних, та визначних українських діячів.

І чим же туди заманюють
— Грішми, та обіцянками ріжних вигод!

Оба вороги, через своїх аґентів, в більшости наших же „землячків" (по відомій большевицькій приказці: „хай свій обробляє свого"!) приваблюють матеріяльними вигодами, а декого гіпнотизують спеціяльно до тої цили видуманими теоріями!

Ляцькі аґенти, що до замилення очей часом являються громадянству не в правдивій своїй ролі, але як сторонники ляцько-французької орієнтації, доводять, що „для оборони України зі Сходу" і для забезпечення української державности, є необхідним орієнтуватися на Захід! Цим виключно обґрунтовується полонофільство. Без „дружби" з Польщею — не можна добиться так потрібної тепер на Україні французької помочі, для звільнення української території від большевицької окупації і закріплення української державности, хоч би й на обмежених просторах (на одному Правобережжі!). Ляцькі аґенти гіпнотизують і такими арґументами, як: а) що не всі народи зразу обеднувались в одній державі, але протягом довгого часу боролись за обеднання своїх національних територій біля одного державного центру, б) що при сучасних обставинах не має ніякої можливости створить українську державу в етноґрафічних межах, в) що треба боронить не територію, а державність! г) що треба свідомо йти на жертви західно-українськими землями в користь Польщі і Румунії, щоби добиться їх „прихильного відношення" до української державности, д) що Україна може відібрать свої землі в будучім! Теорія досить ясна! Треба віддать Польщі все, аби добуть її „ласку"! Цеї теорії держиться ще й доси збанкротований петлюрівський гурток і допомагає тим здійсненню польських цілей! Польські аґенти добре використовують ще й державну „ідеольоґію" Д. Донцова!

Поза цим ляцькі аґенти вишукують Українців, які могли-б їм служить для практичного переведення намічених у Варшаві плянів до розбиття українських сил — способом витворення між ними ворожнечі!

Хоч на польонофільство трудно навернуть людей, а чесних людей і зовсім не можливо, всеж таки ляцькі заходи за кордоном не є безуспішні задля байдужности і безкритичности многих. Ляцькі прислужники і аґенти настільки виявляють зручність в „роботі", що для своїх цілей використовують іноді навіть патріотичну галицьку пресу в краю.

Большевицькі аґенти, орудують, — розуміється, — другою теорією. Вони доводять, що большевизм упаде, але не скоро і тому, виходячи з міркувань „практичних", еміґрація повинна помогти в сей час українському народови, при найменше культурно-просвітною роботою. Отже, кождий еміґрант „повинен" взять участь (хоч би в тій культурно-просвітній роботі) без огляду на сучасне політичне положення на Україні, себ то, працювать під большевицьким окупаційним режімом, або прямо: йти на службу до большевиків! Всіх більш-менш шкідливих для себе українських діячів большевики стараються заанґажувать до діяльности в їх закордонних орґанізаціях. Чого тільки не вигадали большевики, щоб перетягнуть на свій бік наших діячів! І видавнича, і кооперативна, і червонохрестна орґанізація, — всі потрібують Українців! Ідіть всі на „аполітичну" роботу — великодушно заявляють большевицькі представники за кордоном! І багато найшлось таких, що пішли на большевицьку принаду.

Нині однак виявилось, що ті шумно заповіджені большевиками міліонові асиґнати на видання українських книжок за кордоном і на инші цили,—десь безслідно зникли! В руках у письменників, поетів і всіх діячів (що хотіли прислужитися ніби національній справі), лишилися тільки мізерні суми задаткових!

Не глядячи на такий очевидний фальш, та й на все досить вже виявлене до сього часу ганебне поступовання большевиків супроти України, — большевики все ще з деяким успіхом дурманить голови і приеднують прихильників, або вірніше сказать — би „співробітників" з поміж Українців.

Большевицькими аґентами і далі „обробляються" деякі наші діячі, особливо всякі політичні „фіґури", які потрібні большевикам для доказу, що і всі видатнійші українські проводирі годяться вже з так званим совітським урядом України і визнають його. Провадяться також і далі пертрактації з видавцями, та письменниками, явно в намірах паралізувать український видавничий рух за кордоном, та щоб захопить до своїх рук (для передержання або й знищення!) великі запаси надрукованих у Відні й Берліні книжок, між якими є богато цінних шкільних підручників. Чи можна-ж повірить, щоб большевики повезли на Україну книжки?! Це-ж немала їм культурна зброя Українців!

З найбільшою огидою та погордою дивиться українське громадянство за кордоном на тих „землячків", що вже ясно служать цілям большевицької аґітації та пропаґанди! Ріжні мало відомі „письменники", „поети" й „актори" (автори новітніх соціялістичних траґедій комедій) нанялись большевикам, і нашпіговані большевицькими інструкціями (як, де і що казать) вишукують собі жертви зпоміж мало свідомих, або нужденних наших еміґрантів! Їм доводять сі людці, що на Україні є і повна свобода, і поліпшується добробут населення і збіжа в чоловіка ріст!

Коли такого Каїна запитають, чом же він сам не їде на Україну, то він безсоромно заявляє, що йому: Україна „всюди"! (де добре живеться!) Тож, мовляв, здійснюється федерація соціялістичних країн в одну загальносвітову державу! Він, той Каїн, уже уявляє собі всі окремі держави, як колишні російські „ґубернії". І це каже селянський син, з тої околиці, де ґинуть від голоду сотки тисяч людей (може і його близьких!) з вини большевиків! А таких недолюдків вищого і низчого сорту — є чимало!

Характерним є, що ляцькі і большевицькі аґенти живуть у приязних відносинах між собою! У тих „сальонах" і каварнях у Відні, де збираються аґенти на чорні наради і на веселі забави, не можна й догадаться хто на шиїй службі! Така панує згода! Та й не диво: **одна-ж ціль їх!** Не даром же провокаційна часопись „Україна", видавалась на польські і на большевицькі гроші!

Та не будемо горювать задля роботи ворогів! Чим скорше відокремляться непевні елементи від нас, тим скорше наступить консолідація ідейних творчих сил України!

Андрій Макаренко.

ПОДЯКИ.

Отсими кількома словами складаю глубокий поклін і щиру від серця подяку від себе і моєї родини. Складаємо щире спаси Біг екзекутиві У. Н. Союза за ласкаву запомогу, уділену мені в моїй біді, нужді і горю, котре мушу переносити зі своєю ріднею з причини слабости моєї жени, котра хорує уже довший час. Ще раз спаси Біг орґанізації за уділенне мені запомоги з фонду убогих в сумі 50 долярів, котрі будуть мені великою помочию і моїх діточок. Най жиє У. Н. Союз! — **Прокіп Кушнір,** член бр. св. Ґеорґія, від. 239 У. Н. С. в Філядельфії, Па.

Почтені правителі Союза! Увідомляє вам, що я дістав гроші зі Союза по моїм тату і дякую вам всім за ваші труди. Най дасть вам Господь Бог всім доброго здоровля і щасливого успіха. — **Трофим Гатала,** Олд Фордж, Па.

Сердечно дякую У. Н. Союзови, як рівнож і урядникам за виплачену мені запомогу з фонду бідних в сумі 50 долярів, котрі то стали мені у великій пригоді. Кличу до братів і сестер в Ґери, Інд. і по цілих Злучених Державах, котрі еще не стоять у нашій орґанізації, щоби вписалися в члени У. Н. Союза, бо то найбільша орґанізація в Америці. Дай Боже, щоби за три місяці число членів в У. Н. Союзі все побільшалося. — **Антоній Гойвонович,** член тов. Т. Шевченка, від. 100 У. Н. Союза в Ґери, Інд.

Я низше підписаний член братства св. Михаїла, від. 90 У. Н. С. в Сентралії, Па., складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за уділенне мені запомоги з фонду бідних в сумі 50 долярів за моє каліцтво правої руки. Желаю нашій дорогій орґанізації, щоби вона зросла в таке число тисяч членів, кілько я отримав центів. Прошу усіх Українців вступати до такої світлої інституції як У. Н. Союз. — **Григорій Бажан.**

ДОПОМОЖІМ ГАЛИЦЬКІЙ УКРАЇНІ!

Завдяки Позичці Національної Оборони вдержався наш Галицький Уряд більше як рік і продовжав за весь час свою дипльоматичну роботу за границею. А що вів її не зле, на це наглядний доказ от хочби ґенуенська конференція, яка вказує, що справа наша була добре підготована на міжнародному ґрунті то що вона рівнож добре і там вже дозріла до остаточного вирішення. Колиж її мимо цего не вирішено, то вина передовсім в тім, що Европа не може дійти до ладу з другими проблемами, які її видаються важнійшими чим наша галицька справа. І коли прийде між европейськими державами, а особливо державами антанти, до якогонебудь порозуміння не кажу вже щодо европейського сходу, але от хочби що до военного відшкодовання, яке має оплатити Німеччина передовсім Франції та Бельґії, то тоді по всякій правдоподібности прийде на чергу розвязка галицької справи. На конференції в Ґенуї заявив Лойд Джордж виразно, що неполагоджене галицьке питання грозить вже в найблизшім році нарушенням мира в Европі та що воно мусить бути негайно вирішене, якби аліянти не викручувалися від цего. Лойд Джордж заявив дальше, що Найвисша Рада вже декілька разів заявилася проти військової окупації Галичини Польщею та підніс, що проти цего виступає рівнож українське населення краю враз з своїм законним Представництвом — Укр. Нац. Радою.

Хоч в як яркий спосіб говорив теперішний керманич світової політики про нашу справу та хоч міг нам тими словами додати і надії, то на ділі треба до цего ставитися холодно і з розвагою. Одно добре, що широкий світ вже розуміє значіння та слущність нашої справи та що розуміють її вже добре і ті, що при зелених столиках розмежовують краї і народи. Тим одначе справи ще не виграємо. Це дуже добре розуміє і наш Уряд, тому його акція звернена не тільки на дипльоматичну роботу, але в рівній, а в послідних часах навіть в більшій ще мірі на акцію в старім краю.

Добуття независимости для Галицької України буде залежати в тім моменті передовсім від сили активного опору в краю, а дальше від одноцільности протипольського фронту в краю і на еміґрації та невтомимої дальшої дипльоматичної роботи. Коли тепер, як збереться Найвисша Рада чи там Союз Народів на наради — (а не знати ще, хто з них буде вирішувати галицьку справу) — відносини в Галичині погіршаться до цеї міри, що буде можна побоюватися нового заколоту на сході Европи та як край і еміґрація буде стояти дальше одним сильним протипольським муром, то є велика надія, що вибо-ремо вже тепер самостійність. І в тім власне напрямі працює тепер наш Уряд. Хто ставиться хоч трохи безсторонно до акції Уряду та має вірні інформації з краю і еміґрації, той мусить хиба признати, що від довшого часу вся енерґія Уряду звернена передовсім на акцію в краю та що та акція мимо польського терору принесла вже дотепер гарні результати. Всі послідні фонди з Позички пішли майже виключно на згадану роботу. Не диво, що ті фонди цілком зрозуміло вже на вичерпанню.

Робота в краю в повнім розгоні. Сесія Найвисшої Ради зближається. Не можна нам тепер мовчати, а треба з подвійною силою рушити акцію в краю і за границею. На це треба знова нових фондів. Говоримо ясно і отверто, бо віримо, що в такий спосіб проговоримо найкраще до серця і душі наших братів в Америці. Край мусить бути активний, а Уряд мусить про це подбати та поширити кромі цего дипльоматичну роботу. Американським Українцям треба знова подбати про матеріяльні средства.

ТОМУ ХТО ХОЧЕ ПІДПЕРТИ ВИЗВОЛЬНІ ЗМАГАННЯ НАШОГО УРЯДУ В БОРОТЬБІ О САМОСТІЙНІСТЬ ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ, ХТО ХОЧЕ ПОЧУТИ СИЛЬНИЙ АКТИВНИЙ ВІДГУК З РІДНОГО КРАЮ ТА ХТО ВІРУЄ В ПОБІДУ НАШОЇ СПРАВИ — НЕХАЙ НЕ ВАГАЄТЬСЯ, А ЗЛОЖИТЬ СЕЙЧАС СВОЮ ЛЕПТУ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Від цего, в якім часі і скільки буде зібрано на цей фонд, буде залежати в дуже великій мірі акція в краю, тому не вагаймося і не проволікаймо доброї справи, а звернім всю свою силу хоч на короткий час в сторону цего фонду. Нам залежить на поспіху. Вже місяць вересень мусить принести поважнійшу збірку. Хто розуміє і відчуває цей зазив, хай не відмовить жертви.

Др. Лука Мишуга.

Іван Франко.

ОДНО СЛОВО.

Як би ти знав, як много важить слово,
Одно сердечне, теплеє слівце!
Глибокі рани серця як чудово
Вигоює — як би ти знав отсе!
Ти певноб поуз болю і розпуки,
Заціпивши уста, безмовно не минав,
Ти сіяв би слова потіхи і принуки,
Мов теплий дощ на спраглі ниви й луки, —
Як би ти знав!

Як би ти знав, які глибокі чинить рани
Одно сердите, згірдне слівце,
Як чисті душі кривить і поганить
І троїть на весь вік — як би ти знав отсе!
Тиб злість свою неначе пса гризького
У найтемнійший кут душі загнав,
Потіх не маючи та співчуття палкого, —
Тиб хоч докором не ранив нікого, —
Як би ти знав!

Як би ти знав, як много горя криється
У масках радости, байдужости і тьми,
Як много лиць, за дня веселих, миється
До подушки горючими слізми!
Тиб зір і слух свій наострив любовю
І в морі сліз незримих поринав,
Їх гіркість власною змивав би кровю
І зрозумів весь жах в людському безголовю, —
Як би ти знав!

Як би ти знав! Та се знання предане;
Відчути треба, серцем зрозуміть.
Що темне для ума, для серця ясне й явне...
І иншим би тобі вказався світ.
Тиб серцем ріс. Між бур життя й трівоги
Булаб несхитна, ясна путь твоя.
Як Той, що в бурю йшов по привах хвиль [розлогих,
Так тиб мовляв до всіх плачучих, скорбних, [вбогих;
„Не бійтеся! Се я!"

К. Лаврінович.

ПОНЕВОЛЕНА КРАЇНА.

(Лист з Волині).

„Яка краса відродження країни!" — співав колись Олесь. Це було ще тоді, коли над Україною свистав нагай царських опришків, а на Волині розкошував „Союзъ Русскаго Народа". Одначе, вже й тоді, ці слова поета не звучали такою іронією, як тепер, коли на зміну „истинно русскаго" картуза, прийшла польська конфедератка. не краса, а гніт і неволя запанували на Волинській землі.

Серед спустошених сел, знищених лісів та запущених піль, безкінечно сумною мельодією бренить пісня лихоліття й загальної недолі. Всі тепер тут однакові, всі терплять одну біду і зносять однакові кривди лихоліття. Хтось якось із соціялістичних проповідників сказав, що — „нужда є найкращим двигачем по шляху поступу"... Волинякові це ніяк не може вкластися в голову вже тільки через те, що на протязі довгих — довгих літ він призвичаївся до рабської покори, яка навіть зобезпечувала його куском хліба, а тому-то звичка хилитися „куди вітер віє", ще не скоро зоставить його. Для того „аби лихо тихо", охоче хилилися перед чорносотенним губернатором Мельниковим і кланялися низенько перед пересиченою постатью Архиепископа Антонія, бо так „було ліпше"... і треба було такої бурі, щоб перевернула все до підвалин, важкою довбнею приголомшила всіх і вся, щоб згодом стали прокидатися в цілком нових обставинах і помалесеньку братися за відновлення свого життя...

Почалося з „Просвіт", як і все, що починається в нас. На дорозі просвітянського руху стали шкідниками не одні лише представники нової влади, але й остатки старої чорної сотні, які вже напевне ніколи не зможуть переродитися і стати справжніми людьми... Ця чорносотенна „кумпанія" ніяк не може зрозуміти того жаху руїни, який так часто відчула навіть пригнічена нуждою і прибита „окупантськими" нагаями темна селянська маса. Завдяки доносам і ріжного роду „прислуговуванням" цих людців перед новою владою, тім свідомім одиницям, які взяли на себе весь тягар культурницької праці, прийшлося побувати не в одному таборі і не в одній тюрмі, заким визнали за ними куце право громадянства і дали змогу працювати.

Тільки вже останніми часами, коли до цих одиниць прилучилася більша кількість еміґрантів та самого селянства, справа з культурним відродженням країни стала посуватися вперед і тепер уже налічується до 250 шкіл, до 100 сільських кооперативів, які, не дивлячись на всі перешкоди, не тільки істнують, але й розвиваються. „Просвіти" й кооперативи стають тією силою, яка змагається не тільки за право громадянства на своїй землі, але й бере під свою охорону занедбану православну церкву, проти якої, не дивлячись на все „прислуговування" старих панів, нова влада вимишляє тисячі всяких дрібниць, аби довести їх до остаточної загибелі.

В боротьбі за автономність православної церкви на Волині з ініціятиви просвітних організацій відбувся в Почаївській Лаврі зїзд духовенства та мирян, який поставив краеугольцим каменем істнування православної церкви — негайну українізацію. Таким чином, завдяки культурницьким організаціям, Почаївський монастир починає набірати свого стародавнього значіння, яке він мав тоді, коли дав Україні свого „Богогласника" і яке стратив з часу появи „Почаевскихъ Извѣстій"... і добре роблять наші культурники, беручись за Почаївський монастир, бо він єдиний може стати справжнім центром обновленої православної церкви на Волині і в свою чергу зможе відограти не аби яку ролю в національному відродженню земних народних мас. Але для цього необхідно осунути звідти весь той непевний елемент, що прибився туди під час погромів та ліквідацій контрреволюційних ватаг Бредова, Пермикина і Ко. своїм дальшим перебуванням в мурах монастиря (навіть у чернечій одежі) вони провокують самий монастир і дають в руки вороже настроєної польської влади те, чого тій не стає для обґрунтовання свого чергового випаду... це саме думають і голосно говорять народні маси, які останніми роками навіть перестали відвідувати свій улюблений монастир, не бажаючи стріватися там із тими, хто в часи Скоропадського вимахував нагаем і провадив безоглядну реквизицію останнього шматка чорного волинського хліба. Також це має не аби яке значіння і для епископату, в розумінню його авторитетности, яка тепер підтримується виключно українськими просвітними установами.

Рік тому з ініціятиви цих-же просвітних установ повстало „Волинське Кооперативне Видавництво", яке поставило своєю метою видання необхідних книжок для Волині, Холмщини, Підляша та Полісся. Статут цього товариства було затверджено окружним судом, але праця його пішла досить пиняво. Видавництво передовсім ужило всіх старань, аби в кождому повітовому місті було відчинено українську книгарню, а в більших містечках та селах — пункти продажу книжок. З цею метою Видавництво ввійшло в тісний звязок з „Просвітами" та кооперативами і тепер наслідком цього, помимо центральної книгарні „Нива" у Луцьку, відчинилися книгарні — в Рівному, Здолбунові, Кремянці, Дубні, Острозі, Володимирі Волинському, Ковелі та Сарнах. Починаючи свою працю Видавництво оголосило про це спеціяльною відозвою, наслідком чого було надзвичайне зацікавленне навіть серед сільських кооператорів.

Втатут Видавництва досить широкий і охоплює майже всі ділянки культурної праці, починаючи від упорядкування книгарень, бібліотек-читалень та освітних курсів і геть аж до „провадження" власних друкарень. За рацію істнування „Волинського Видавництва" говорить **масовий голод на книжку,** яка дістається сюди зза кордону з превеликими труднощами і стає річчю безсовісної спекуляції, коли її ціна від нормальної виростає на 300% вище. — Тутешні видання обходяться далеко дешевше і добрі вони тим, що їх не треба довго шукати. Крім того „Вол. В-во" зробило ще й ту добру річ, що обеднало коло себе Станиславівське в-во „Бистриця", Камянецьке в-во „Поділля" і веде переговори з деякими видавництвами львівськими.

Паралельно розвиваються видавництва Кремянецького Кооперативного Союзу та Дубенського кооперативного Товариства. Перше видає кооперативного місячника „Зорю" і легку белетристику, а друге — народні календарі. Помимо того, розпочала свою видавничу працю православна консисторія в Кремянці, яка видає літературно-богословського місячника „Православна Волинь" і друкує великого офіційного календаря на 1923 рік.

Лише одно не перестає ще шкодити в культурно-освітній праці, це адміністративні скорпійони, яких ця праця іритує під ріжними оглядами. Не раз і не два вже заарештувався найбільш діяльний член „Вол. Видавництва" М. Луцкевич, якого все обвинувачують в „зраді стану", бо він уперто відмовляеться приймати офіційні папери, писані не українською мовою. Раз у раз його то замикають в тюрму, то конфінують, то, випускаючи на волю, погрожують: — „Справа єшче не сконьчона"...

„Кресовці" також неспокійні. Вони також хотіли-б „прислужитися". В Рівному істнує повітовий шкільний інспектор Фляшинський, котрий ніяк не може терпіти українського культурницького руху. Будучи незадоволеним зростом українських утраквістичних шкіл, він заходився з якимись там особливими своїми плянами, що до українських підручників. Почувши, що на складі „Вол. В-ва" продаються українські шкільні підручники, він самочинно вирішив заборонити їх продавати. Зявившися на склад видавництва, він заборонив продавати географію проф. С. Рудницького і радив присутнім тут учителям взагалі не купувати ніяких українських підручників, бо то, мовляв, „на ніц"...

Поясняється це тим, що заходами гуртка „кресовців" Волинська Шкільна Кураторія заходилася сама видавати підручники для українських шкіл, доручивши їх складанне місцевому Яцкову, якомусь Шульзі. Цей Шульга в свою чергу запросив безличників з бувших членів „Союза Русского Народа", котрі тепер майструють якісь там „підручники" на „волинській" мові...

Культурно-освітний зїзд, який відбувся в Луцку 8—9 липня рішучо запротестував, як проти „волинізації" підручників для українських шкіл, так і проти втручання жандармів у справи освіти українського народу на Волині. Цей протест вислано на руки міністра освіти у Варшаві, голови Української Академії Наук у Київі, голови Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, а також вислано до закордонної преси.

Цей-же культурно-освітний зїзд у Луцьку постановив іти рука об руку з культурницькими інституціями Галичини, а особливо тримати звязок з найстаршою просвітною інституцією львівською „Просвітою".

Помимо того, Зїзд обрав Пресовий Комітет, дав йому відповідні засоби і вказівки що до видання великого денника „Волинський Вістник", який незабаром почне виходити в Рівному, або Кремянці.

І як би вже там не було, але роспочата праця не припиниться! Помалу заорюються спустошені поля, відростає молодняк між пеньками зрубаних лісів, відбудовуються села, відновлюються школи, відживає селянська громада і так відроджується поневолена країна — споконвіку українська Волинь...

1922 р., 19. липня.

М. Веселий.

НОВІ УКРАЇНСЬКІ ХРЕСТИ.

(Із „Сучасних казок")

Українське гамірливе село — де воно тепер, Большевики вирабували а Ляхи спалили. На роздорожах стоять шибениці а до них моляться сироти — діти.

Бідна Україно!...

— — — — — — — — — — — —

Села Вербівка з маленькими деревяними хатками скулилось до ріки Буг і чорними коминами з під соломяних стріх виглядало весни, тепла...

Місяць март. Мороз пускає. Денеде на полях показується чорна земля. Сонце гріє теплійше.

Ах. тільки той вітер, такий холодний, такий ще морозний.

Червоно заходило сонце. Острий вітер висвистував і гнав річкою великі круги леду.

Через міст зі села, ішло якесь військо.

Довгі ряди обдертих, голодних, знужденнілих молодців і старців із крісами на плечах посувались з похиленими головами.

Деякі із них мали ноги обкручені шматами, бо чобіт не мали — на плечах накинені мішки, бо плащів не мали — голови позавивані хустками, бо шапок не мали.

Хто це?..

Так—то українські жовніри!!.. Після пять місяців тяжкої нерівної. боротьби вони тепер сумно уступають на другі позиції.

Перед ким?...

Перед Ляхами у французьких добрих одежах, черевиках — і з добрими крісами!.

Сумно ступали через міст і опускали українське село.

Люде затрівожились і з сльозами в очах пращали свою останню надію на оборону.

Із одної хати вийшла мати з маленьким шести-літнім синком, схрестила на порозі руки і почала обтирати сльози.

— Мамо, чого ви плачете? — шарпнув маленький Андрійко маму за спідницю і дивився в очі.

— Щож буде тепер, синцю, знами, як прийдуть Ляхи? —

Андрійко скривився.

Він вже їх раз бачив. Саме тоді зачиналась зима. Тато його повернув був з далекої війни ще у австрійській шапці і сказав: „Аж тепер Україна добеться волі!" А потім, збирав хлопців проти Ляхів а потім, — прийшли Ляхи забрали мамі останню корову а тата... пробили ножем у груди коло воріт... Він бачив кров — він чув зойкіт тата... Але тоді тих страшних Ляхів прогнали а що тепер?... І Андрейко стиснув свій маленький кулачок і сказав.

— Мамо, я не зам тебе нині!—

— Ах, синочку коханий — і підойняла його на руки і пригорнула до грудий.

Андрійко побачив на маминім лиці ще дальше якийсь великий смуток і відозвався знова.

— Ну, то втікаймо, мамо, за нашим войском!—

— І як же-ж ми підемо в такий холод? — прошепотіла жалісно мати.

І справді, маленький Андрійко глянув на свої чоботята а з них визирали нагі пальці. Та нині він не змерз, ні. Нині, він босий побіг-би, кудась далеко за тими, що його покидали, бо ті що прийдуть, принесуть руїну і смерть.

— Мамо, а може вони ще вернуть?

— Поможи їм Боже, синочку, ходім до хати і помолимось за них і за нашого тата. —

— — — — — — — — — — — —

Смеркалось. Попід хатами вигукував вітер. В хатиночці Андрійка сумно. На столі блимав каганчик. Андрійко став перед образ зложив рученята і говорив голосно за мамою молитву: „Отче наш, ти що на небесіх... хай прийде царство твоє!"...

А потім обійняв маму ще раз за шию притиснувся ще раз до маминих грудий і скочив на постіль.

— Мамо, а скажіть мені ще якусь байочку. —

— Спи, синцю, байочку скажу тобі завтра. Засни.

Чуеш, як там свище вітер?—

По хвилі Андрійко заснув а мати клячіла в тяжкій задумі, біля ліжка.

Вікна від вітру бренькотіли. Встала, поцілувала ще раз Андрійка, прикрила і потім заглянула у вікно. Було темно. Вітер метав снігом. Здалека було чути гудіння ріки. Сіла сумно на лавці. Колись сидів біля неї чоловік. А нині, вона самітна. Його убили Ляхи. А що тепер з не буде? А з маленьким Андрійком?

В комині загуділо. Жінка здрігнулась. Якийсь смертельний жах пребіг еї тіло. Глянула у вікно і побачила білу стать свойого чоловіка. Простягав до неї руки. Вона задеревіла, хотіла щось промовити — не могла... Закрила очі кулаками, Нагло забренькотали вікна. Глянула — марево щезло. Сіла на лавку і глядячи на сплячого Андрійка прошепотіла:,

— Так, він кличе мене до себе!... —

— — — — — — — — — — — —

До вікон вдарило світло. Жінка вибігла на двір і побачила, як із трох сторін горіло село.

Під сильним подувом вітру огонь миттю огортав хату за хатою.

На улицях розніся крик людий, виття псів і рев худоби.

— Ляхи палять! Мордують! кричали люди і кудась втікали. Якийсь старець з гуртком жінок і дітий бігли за село. Проти них гукнули стріли.

Кількох повалилось на землю.

Віктор засвистав, повіяв снігом і зойкіт конаючих притих.

Другий гурток пустився в противний бік. Одна жінка з немовлятком на руках не могла втікати. Упала на землю. Піднесла з криком руки до неба:

— Змилуйся, хоч над тим невинним... —

Тимчасом з противного боку зарохкотіли знова стріли.

Жінка, що впала, зойкнула і простягнулась.

Дитятко почало плакати.

Свист куль не втихав.

Кругом зойк, крик, тріскіт огня. Повстало пекло, страшне пекло на землі.

Мати маленького Андрійчика бачучи все то протягом небільше як пятьох хвилин, підбігла до маленької дитини на улиці, схопила на руки, влетіла до хати, положила на ліжку, потім припала до свойого синка і почала чим скорше його вбирати.

Заспаний Андрійко крізь плач просився:

— Мамо, не руште мене Я хочу спати. Де ви мене вбираете. Я не буду в чоботах спати.

Мамо, що ви хочите. Там так зимно. —

Над вікнами затріщав огонь.

— Боже — хата горить!... пробелькотіла мати, мов божевільна і схопила Андрійка на руки.

В дверьох ще станула. Та-ж вона має якусь чужу дитину. Так, це чужа. По що вона брала? Хай там. Тепер вже не може взяти. Вікна затріщали — і показались огнені язички. І якась сила все таки піпхнула еї до чужої дитини. „Бери, бери, ратуй — щось шепнуло еї. Вона взяла і вибігла на улицю. перед неї появились нагло двох вояків:

— Куда? За чим? Українське стерво!

Вам держави хочеться? Ми вам дамо державу! — і оден намірив проти неї пістолет.

Зі страху омліли еї руки. Дитина випала а Андрійко зіскочив.

—Панночку, панночку, ратуйте житя! — лебеділа мати.

— Шкода кулі! — кликнув другий. — Ось ті малі хай йдуть у огонь а еї на шнурок!— Жовнір схопив найсамперед немовлятко, з реготом розмахався і верх в палахкотіючий огонь даху.

Андрійко впялив очі за дитятком. Що з ним? Бачив, як полумя обхопило пелюшки — крик затих — дитинка впала десь в діл і щезла. Ось і тепер прийде черга на нього. Він зміркував аж тепер, в якій він небезпеці. А за що?... За що? Ні — мама його не дасть. А де-ж є мама?

Андрійко навіть не замітив, що его мамі вже звязали руки і ноги і копали ногами... Кинувся до мами і хотів ратувати. Та польський жовнір трутив його взад на землю:

— Пожди байстрюку — сейчас прийде і на тебе черга!...—

А матір його тимчасом підтягли до дерева, що стояло біля другої ще незаймленної хати і на шнурку завісили на дереві.

Маминого плачу ні крику Андрійко не чув. Коли підніс головку — мама його вже висіла і дивилась на нього великими очима...

Так страшно дивилась, що він аж настрашився...

Закрив очі рученятами.

А потім — глянув ще раз. —

В димі щось рухалось. І двоє великих, великих очий гляділо дальше на нього, неначеб- хотіли відстрашити його від того місця.

Геть, геть Андрійку, бо і з тобою станеться так само.

— Повісять на шнурок. Він задусить. — думав Андрійко.

Кулачками стиснув собі шию, запер дух.

— Ох, цес страшно! — подумав трівожно.

Хтось вхопив його за ковнір.

—Ходи, повиснеш і ти! —

Андрійко затрясся.

— Так як мама... як мама...— шепотів. Улицею надбігло нагло кількох жовнірів і оден кликнув:

— На міст, на міст усіх живих до пана команданта! —

— По що? Що там з ними будемо робити?

— Та хоче наш комантант бачити кількох живих Українців. І чорт з ними. Так скоро десь поховались. Одні в огонь а другі на дерева. — Зареготався Лях і пішов дальше. — Гони вперед! — гримнув голос над Андрійком. Він побіг. Скакав грудочками до моста. Над ним палахкотів огонь.

Глянув у гору.

Небо було Червоне, як кров.

Біг дальше, що сили.

Клапті якоїсь соломи падали йому в очи.

Ручкою обтирав чоло і протирав очі.

Куда він біжить? Він знав, що там не жде його нічо доброго. Знав то. Але бігти мусів, бо за ним бренькотіло оруже.

Спіткнувся на грудочку і впав.

Зі заду почув якийсь страшний голос і чим скорше зірвався.

Перед ним шуміла ріка.

А там дальше, там дальше, низенько гляділо кусок чорного неба.

З поля шарнув острий вітер і Андрійко здрігнувся.

Свої розхрістані грудинята затулив блющиною і натягнув на уха шапку.

— Бр-р-р як холодно! Куда-ж він мене? — подумав Андрійко зі сльозами в очах. — За хвилю побачив перед собою виразно міст а на мості стояло кільканайцять людий, окружених наїженими ножами. Біля них стояв високий кінь а на ньому якийсь вояк. — Ага — подумав Андрійко — це, той найважнійший, найстарший вояк! Він, як що скаже, так мусить бути. —

Якась радість огорнула дитину.

Може той пан на коні його виратує.

Він бачив нераз у німецькім, у російськім війску, яке тут тільки було, як такі пани на конях розсказують тим простим жовнірам, на них сварять і їх карають. І ось тепер може і той пан на коні насварить на тих жовнірів, що повісили його маму — і пішле когось, щоби еї відвязати — Він побіжить, побіжить сам до мами— і може еї ще виратує...

Андрійко вступив на міст і благачим зором дивився на коня і на їздця.

З боку хтось його трунув.

Глянув і пізнав свойого старенького дядя Максима, що сидів на землі.

— Ти змерз? — запитав Андрійка.

— Змерз.

— Сховайся за мене від вітру. —

Андрійко скулився за плечі дядя і глянув на село.

Вже не було видко ні одної хати. Палахкотіло тільки одно велике огнище, якого полумя вигойдувалось на вітрі як величезна червона плахта то в цей, то в той бік. На тлі чорного неба літали міліони огнистих зірочок — більших і меньших — а часами перемінювались в огнисті снопи і літали, як небесні ангелики. З горічими крильцями.

Людські голоси утихли.

На полях вили пси — трівожно, жалібно...

Ось розніся на мості наглий розпучливий крик кількох людий.

Андрійко зірвався і схопив за руку якогось маленького хлопчика, що стояв біля него і трівожно прошепотів:

— Ляхи... топлять нас!...

На краю моста біля високого коня стояло кількох жовнірів і стручували в ріку поодиноко людий.

Вже кинули двох.

Андрійко слухав булькоту води — бачив піністі филі — чув холодну воду — яка обливала його тіло...

Ось схопили якусь жінку.

Двох взяло за ноги оден за голову і ногами нею гойдати.

Вона кричала — так переразливо кричала... За нею скавуніли инші, що стояли на мості. Сміялись тільки Ляхи.

— І чого вони регочуться? питав себе Андрійко. — Чому-ж той пан на коні нічого їм не скаже. Боже! — Він сміється з ними і дає ще знак щоби кидати у воду. Вже — вже вержитуть через поруча.

Розніся ще оден стогін — і тихо...

Момент тиші...

А потім — плюскіт.

Андрійко скричав а разом із ним — загальний стогін...

Лях на коні кричав:

— І сліду не стане з українського поганого насіння! Прокляті хлопи! Бунтарі! Ха-ха-ха. Бунтуйтесь тепер! України вам хочеться?

Там у воді, на гиляці. Скорше з ними, хай не чую їх псячого голосу! —

Зловили якогось мущину. Його донечка, молода ще дівчина зловила батька за шию і не пускала... На колінах благала божевільним голосом о помилування...

Не помогло.

Лях штовхнув крісом еї батька і той полетів у воду... Дівчина кинулась на жовніра і зловила за кріс.

— Люди — поможіть мені! Геть з Ляхами!... —

Мала метушня.

Блиснули ножі і кількох передніх повалилось зі зойкотом на землю.

Дівчина впала рівнож.

— Ха-ха. — Зареготався офіцир на коні.

— Вони хочуть проти нас? Ха-ха. Українська псяча кров! Ось ваша Україна! — і вказав шаблею на огонь, що під подувом вітру розгорівся саме до маєстатичної грози. На три кільометри довге село розжарилось, мов пекольна паща, яка ригала у чорні без вісти горіючі клуби. Здавалось, що ціла широка Україна запалилась і горить, горить... і конає під ножами польських катів...

Андрійко глянув на цей пожар і там — у жарі побачив свойого тата з кровою на грудях — а там — у тій червоній полуміни — на деревi — двоє страшних, страшних очий — це його мама — ось кличе його — і Андрійко простягає до мами рученята і йде — йде...

Андрійко чув ще якійсь стріли, — і більш нічого.

— — — — — — — — — — — —

Прокинувся, отворив очи — де він?

Почув, що є на чиїхсь руках. Глянув у очи.

Чоловік незнакомий.

— Де я?... запитав зі страхом Андрійко.

— Цить, дитинко! То я, світ — український вояк! Виратував тебе! Будеш рости! Цить дитинко!... —

Андрійко притулився до грудий, як до тата...

— — — — — — — — — — — —

Де колись стояло село, чорніють нині тільки поборювані дерева.

Ні одної стежечки нема. Поля заросли бурянами.

Пустка.

Перед одним обгоріли стовпом клячить маленький хлопчик Андрійко і зложив рученята до молитви.

Надійшов старенький дідусь і запитав:

— Дитино, чому ти молишся до стовпа? Андрійко обернувся і сказав:

— Тому два роки, дідуню, як тут повісили Ляхи мою маму!"...

Старенький скинув шапку і перехристився — перед новим українським хрестом.

— — — — — — — — — — — —

Україно-де ти? Знищили тебе Ляхи, знищили большевики, А за що? Що хотіла за свою свободу боротися? На твоїй землиці крячуть нині ворони, на роздорожах стоять шибениці — нові українські хрести, а під ними плачуть сироти-діти... Та їх плачу не чує ніхто. Не чує світ і не чує здається сам Баг...

JERSEY CITY, N. J.

ЗБОРИ ЛІҐИ ГОРОЖАН в Джерзи Сіти відбудуться в церковній гали на Ґрін і Сусекс стріт, дня 7-го вересня о год. до осьмої години вечер. Тому проситься всіх щирих Українців і Українок прибути на сі збори. Дуже важні справи, як рівнож припадає річний мітинґ на сей день.

КОМІТЕТ. 03-06

BAYONNE, N. J.

Подаєся до відома усім чесним парохіянам і парохіянкам Української Греко Католицької Церкви Успенія Пр. Діви Марії, що дня 3-го вересня 1922 о 2. годині, по богослуженю відбудуться

ВЕЛИКІ ПАРОХІЯЛЬНІ ЗБОРИ

Обовязком кождого парохіянина(ки) є явитися до церковної галі, бо дуже важні справи церковні до полагодження. 03-04

ЗА ПАРОХ. УРЯД ЦЕРКОВНИЙ: П. Бирич і А. Басараб, тростеї; В. Кобран, кас., Д. Павлишин, секр.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

ТОВ. УКРАЇНСЬКИЙ НАР. ДІМ

на горі міста в Джерзи Сіти устроює

ВЕЛИКУ ЗАБАВУ

В СУБОТУ, ДНЯ 2. ВЕРЕСНЯ

У ВЛАСНІМ ДОМІ ПІД Ч. 365-367 СТ. ПАВЛ ЕВЕНЮ.

Запрашається всіх на сю забаву. 03-04

Заряд У. Н. Дому.

YONKERS, N. Y.

Українська гр. кат. Парохія св. Арх. Михаїла в Йонкерс, Н. Й. устроює на вільній площі коло парохіяльного дому, 29 Chestnut St.

ВЕЛИКИЙ БАЗАР

який буде тревати

ВІД СУБОТИ 2-го ВЕРЕСНЯ до СУБОТИ, 9. ВЕРЕСНЯ 1922.

Кождого вечера первородна оркестра буде приґравати до танців на свіжім воздусі, для яких збудовано красний павільон. Комітет подбав також про зимну і горячу перекуску. Вступ на базар вільний. Всіх Українців з Йонкерс і околиць сердечно запрашається. 04,07

PERTH AMBOY, N. J.

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

уряджує Українська гр.-кат. парохія в Перт Амбою в українськім парку, 752 Стейт стр.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 3-го ВЕРЕСНЯ С. Р.

Будуть танці, виграшки і смачні перекуски. Музика знаменита. Початок о годині 3-ій пополудни. Вступ для мущин 35 цнт., для женщин 25 цнт. Всіх місцевих і замісцевих запрашає 03-04 КОМІТЕТ.

ПІКНІК! ПІКНІК! ПІКНІК!

Українська гр.-кат. Парохія св. Юрія, 29 Іст 7-ма улиця в Ню Йорку

— устроює —

ПЕРШИЙ ПІКНІК

на цїль розширення „Рідної Школи" в Ню Йорку

В ТУ НЕДІЛЮ, 3. ВЕРЕСНЯ 1922

в Belvedere Park, North Beach, L. I.

Парк отворений від год. 10-ої рано.

Вступ: для старших 50 центів, для дітей вільний.

Запрашається весь український загал в Ню Йорку і околиці до як найчисленнійшої участи. 02-04 КОМІТЕТ.

ПОЗІР! ROCHESTER, N. Y. ПОЗІР!

Зах. тов. Зап. Січ, від. 367 У. Н. Союза

— устроюється —

ПІКНІК

ДНЯ 10-го ВЕРЕСНЯ Б. Р. за Нортон улицею.

На сей Пікнік запрошуються усі братства і товариства без ріжниці, та увесь рочестерський загал до численної участи. На сім пікніку буде приґравати українська музика. Весь дохід призначений голодуючим на Україні. За добру забаву ручить 04-07 КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Товариство „Свобода" устроює

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 3. ВЕРЕСНЯ 1922

на гали під числом 358 W. 44th Street.

Початок о годині 3: пополудни. Вступ 35 центів від особи.

Весь дохід призначений для голодуючих дітий на Великій Україні. Музика під зарядом тов. Свободяна. За добру забаву ручить — КОМІТЕТ. 02-04

ПОЗІР! NEWARK, N. J. ПОЗІР!

Заходом Укр. Просвітного Товариства Тернопільщина в Нюарку, Н. Дж.

— устроюється —

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, ДНЯ 2 ВЕРЕСНЯ 1922

в гали Fodors, 52 West Street, Newark, N. J.

Початок точно о годині 5-тій вечер.

ВСТУП 25 ЦНТ.

Дорогі, Родимці! Проситься до участи на сім балю, а перше наголошуєся, бо комітет бажний постарався на цей баль о добру музику, о добрий напиток і о свіжу перекуску, як рівнож буде ся примиляти в члени до Тов. Тернопільщина без вступного, котре платить в часі своїх членських тижнево 6 дол., а посмертне 150 дол. за платно 50 центів місячно. Приходіть громадно усі Українці і Українки на цей баль, де забавитеся до волі, а тим самим поможете своїм голодним на Великій Україні, бо половину чистого доходу з цього балю даємо на голодуючих. За все ручить 03-04 КОМІТЕТ.

ДО ГРОМАДЯНСТВА СОБОРНОЇ УКРАЇНИ

Сучасний етап оружної боротьби за визволення своєї нації сумно скінчився тимчасом для борців її. Розбиті, вигнані з рідного краю, попали вони в неймовірно-тяжкі умовини польського інтернування.

Повні пониження й погордження обставини існування серед чужинців за дротами й нечувана матеріяльна нужда впрост фізично винищують цвіт нації. Маса осиротіла, страхи концентраційних таборів розпудили й розгнали інтелігенцію й духовних провідників, козак і старшина один залишився на самоті нести тяжкий хрест сього інтернування.

Тільки невелика частина інтелігенції, переважно молоді, все лишається на місці й ділить долю інтернованих та, будучи організованою в ріжні кружки літературних і артистичних сил, не допускає гаснути духові, споневірюватися і втрачати надії серед інтернованих; та час від часу виявляє себе в самих ріжнородних пробах видавництва газет, книжок, літературних збірників і т. д.

Умовини інтернування стають чим дальше, то все гіршими й тяжчими, матеріяльна нужда нечувана, виснаженість, запаліcть на здоровля, вічне недоїдання постійне чуття голоду, відсутність окремих помешкань, загальне розташовання в бараках на 300-500 осіб разом, де шум, галас, ґармідер, де о порі годин піл, вема ні столика, ні стільця, ні лавки, часто без освітлення й яких будь грошевих засобів щоби прид бати нову книжку, а то й елементарні речі до писання, — ось ті умовини, в яких треба жити, писати, творити...

Щоб запобігти цьому й поліпшити обставини життя, йти з організованою поміччю, облегчувати й уможливлювати працю нашим літературним силам по таборах інтернування в Польщі, у Калішу завязався Комітет допомоги сим силам. Щоб збільшити фонд і засоби по несенню сієї допомоги, Комітет звертається з закликом до Українського Громадянства найти в собі спроможність прийти та уділити посильної помочи Комітетові для зазначеної цїли.

Хай велика кількість поборів національного значіння, що тяжить над нашим Громадянством, не буде сьому перешкодою, бо несена нами справа являється наглою і надто життьовою серед питань національного відродження. Розпачливий стан вимагає негайної й конечної помочи, щоб охоронити решту культурних працьовників у таборах перед цілковитим занепадом.

Жертви надсилати по адресі:

Каліш, Гурна вул. 15 м. 5. М. Шаповалові.

Микола Шаповал, (голова).

КОМІТЕТ:

Ф. Крушинський.
Мих. Селегій.
А. Корішнівський.
М. Грива.

Каліш, 6. серпня 1922 р.

БЮТЬ СТРАЙКОЛОМА.

На стрілецькій площі у Львові відбувалися дня 13. серпня збори пекарських челядників. На зборах явився також Ізаак Левенталь, який підчас останнього пекарського страйку не солідаризувався з товаришами, а працював дальше за підвисшену платню. Учасники зборів кинулися на Левенталя з криком: „страйкбрекер" і побили його палицями до крови, так, що він упав непритомний на землю. Поліція лідви урятувала його від смерти.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВЕСТ ГЕММОНД, ІЛЛ. Товариство ім. Івана Франка, від. 80 У. Н. Союза повідомляє, що півpічний мітинґ відбудеться о 3,30 годині пополудни в неділю, 10-го вересня в гали Костюшко під ч. 101—155-та улиця. На порядку нарад важні справи. Проситься всіх членів явитись. — Т. Путчак, предс.; Р. Дякун, секр.

МАНВИЛ, Р. АЙ. Бр. св. Стефана, від. 181 У. Н. С. повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, дня 3-го вересня 1922 о годині 1-шій пополудни. На порядку нарад буде справоздання книжок і касира, тож кождий член має принести статут і свідоцтво. Неявившийся член заплатить кару. — Ю. Ясіньчук, пред.; І. Швець, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367 У. Н. С. подає до відома, що спеціяльні збори відбудуться дня 3-го вересня 1922, зараз по Службі Божій, в церковній гали. Проситься членів, щоби явилися на ті збори, бо єсть дуже важна справа до полагодження. — А. Мельник, предс.; В. Паньків, секр.

БЕНТЛЕЙВИЛ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 109 У. Н. С. повідомля, що півpічний мітинґ відбудеться о 1. годині пополудни в неділю, дня 17. вересня 1922 в Юнйон гали при Мейн стріт. На порядку нарад рахунок книг. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — О. Мороз, предс.; І. Фарняк, секр.

ҐЕРИ, ІНД. Тов. Т. Шевченка, від. 100 У. Н. Союза повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, дня 10. вересня, в гали Нейборгуд Гавз, 1700 Адамс стр. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Кождий член має явитися і заплатити свої залеглости, бо інакше буде суспендований. Таксамо Молодечий У. Н. С. має точно платити місячні вкладки. Єсли не платить то і не будуть заслані до У. Н. Союзу. Нових членів буде приниматися без вступу. Кождий член повинен хоч одного члена привести до товариства. — А. Крушинський, секр.; А. Гойнович, предс.; М. Губатий, кас.

СТЕЙПЕЛТОН, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211 У. Н. С. повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о 2. год. пополудни в неділю дня 10. вересня в гали Н. Ясищина під ч. 267 Томкінс стріт. На порядку нарад вибір нового уряду, бо старі всі резиґнують. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — К. Наконечний, предс.; Д. Каралюс, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома усім членам місцевим і позамісцевим бр. св. Георгія, від. 239 У. Н. Союза, щоби кождий член як одні явився у гали Горожан або коло церкви. Нехай кождий зачекає на уряд, бо єсть ухвалено на місячнім мітинґу дня 20. серпня 1922, що ціле братство має стати до фотоґрафії на неділю 27. серпня 1922. Нехай кождий член зробить свій обовязок і прийде конечно. Кождий має мати зі собою братську відзнаку і має пристойно приодітися. — Г. Жмутин, предс.

АКРОН, О. Бр. Сошествія св. Духа, від. 295 У. Н. С. повідомляє, що спеціяльний мітинґ відбудеться в неділю, 27. с. м. в церковній гали зараз по Службі Божій. Кождий член безуслівно має явитись. На мітинґ прибуде гол. містопредсідателька У. Н. С. п-ні М. Ольшанівська. — Г. Мончак, секр.

З ГОЛОДОВОЇ ТРАҐЕДІЇ В РОСІЇ

Комісія для досліду над голодом в Росії оголосила звіт своїх спостережень, які нотують 300 випадків людожерства. Один молодий парубок признався, що замордував 16 осіб, щоби прокормити себе з родиною. Страшного злочину убивства і людожерства допускаються навіть молоді дівчата, щоби тим способом ратувати себе від голодової смерти. Совітський уряд перестав карати людожерів, бо обурені селяне самі виконують самосуд убиваючи їх.

ЦУКРОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

БУКАРЕШТ, 20. серпня. — Московська большевицька газета „Правда" пише:

„Цукровий трест, який обеднує все цукрове виробництво Республики, нараховує в своєму складі 235 цукрових заводів з приписаними до них сільськими господарствами з площою коло 750 тисяч десятин землі.

„Згідно остаточно виробленому скороченому виробничому програмові на 1922 рік, предбачається в осени, після збору буряків пустити в рух 85 цукрових заводів.

„На 96 заводах ведеться лише господарство на плантаціях, самі-ж заводи в рух пускати не предбачається.

„54 цукрових заводи цілком не функціонують і їх переведено на стан охорони.

„Відсоток наґрузки тих 85-ти заводів, які мають працювати, предбачається не більший як 50 відсотків їх довійськової продукційности.

„На зазначених підприємствах „Цукротреста", на перше січня біжучого року працювало 43 тисячі штатних робочих та службовців; на перше квітня — 33,700, а на перше травня — 34.000 душ".

„З дальшої частини цієї замітки видно, що навіть на цукрових заводах, які своє виробництво міняли на продукти першої потреби, робітники отримували своєї мізерної платні акуратно.

Більшости робітників не заплачено за два місяці і тільки де-яким не доплачено за місяць.

„Велике утруднення, пише московська „Правда" далі, спостерігається в постачанні допомогаючими матеріялами, з яких головні можна отримати лише з за-кордону, як наприклад: химічний посуд, реактиви, манометри, тепломіри, діфузні ножі та рашпилі.

„Правління зробило заявку на закупку всіх вище зазначених річей по імпортному плянови Всеросійської Ради Народнього Господарства.

„Одначе, правлінню тросту було запропоновано внести гроші на купівлю золотом, що, цілком зрозуміло, було неможливо, через що купівля до цього часу не переведена.

На підтримання цукрової промисловости, яка вже цілковито паралізована, але ще трошки животіє у большевиків грошей немає, а на банкети, де ріками ллється шампан, де розкошества перевищують примхи царських дипльоматів Росії, фонди знаходяться й істнують.

На голодуючих також пролетарська влада немає грошей, а на банкети буржуям находить.

Хіба большевицька влада дбає про народ.

Вона дбає тільки про свою пельку та про те, як би за всяку ціну ще хоч трохи побути у кермі, бо не все ще розграбоване й не всі ще познаходили для себе теплі місця за-кордоном.

ПЕРЕНЕСЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ УРЯДОВЦІВ.

Заряджене польською владою з національно-політичних мотивів переношування державних урядовців Українців на захід, — особливо на Горішній Шлеськ — не поминуло і Тернополя. Се дотикає особливо скарбових урядовців. Перенесено кількох Українців, між иншими скарбового радника п. Володимира Мрица (остаННього до Мислович коло Катович на Шлеську). П. Мриц внісспротив проти перенесення і остав на місці, за що замкнено йому платню.

ХЛІБ В МОСКВІ ДОРОЖІЄ.

На московському ринку ціна за фунт хліба піднеслася на 750 тисяч рублів. Дотепер фунт хліба коштував 400 тисяч рублів.

ФАРМИ!

ФАРМА 20 АКРІВ землі, дім з 5 кімнат, 5 добрих будинків, 1 і пів милі до станції. Продаю з хати дешево. Маю також малі і великі фарми на продаж. Голоситися до: **K. Kanevetz, 315 East 24th St., New York City, ground floor.** 04-05

ДОБРА СПОСІБНІСТЬ

купити фарму 110 акрів з збіжем і інвентарем, дешево. Купуючий ту фарму одержить зворот коштів дороги. Хто хотів би купити, нехай пише по інформації до: **A. Maskowicz, R. D. 3, Owego, N. Y., Tioga Co.** 04.09

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

Фарма 128 акрів, дім з 9 кімнат і другі гарні забудовання, 11 дійних коров, бик, 2 коні, 400 курий, 5 безрог, сад, ріка, озеро, будівельний ліс, богато сіна, вівса, корни, картофлі, фармерські машини; 1 миля до міста. Ціна $4500, готівкою $1800. 02-05

Фарма в Ню Джерзи, 38 акрів, дім з 8 кімнат і другі забудовання, 3 корови, кінь, 500 курий, машини, недалеко міста, школа при фармі. Ціна $3500, готівкою $2000.

Маємо також другі фарми на продаж. Отворено в неділі і свята.

PISARKO & POKUTNY, 429 E. 5th Street, New York City

МУФУЙТЕ ДО ВЛАСНОГО ДОМУ!

Будуємо українську кольонію в гарній, здоровій околиці; дуже близько від колійової стації і школи; 45 минут їзди з Ню Йорку.

3 румові доми з двома льотами, ціна $1100, $200 вплати і 15 долярів місячно як рент.

4 румові доми з двома льотами, ціна $1250, 300 долярів вплати і 20 долярів місячно.

5 румові доми з двома льотами, ціна $1400, 400 долярів вплати і 25 місячно. В кождім домі є газ, електрика, вода синк, виходок і ванна.

10 фамілій українських уже купило там доми, мешкають там і є дуже задоволені. Прийдіть, оглядніть, а певно Вам сподобаєся. Пишіть до: **P. HRYHORAK, Room 74, 180 Broadway, New York City.** 03,04,07-09,13-15,19

ФАРМА! ФАРМА! ФАРМА!

З причини старости господаря, спродається тано фарма: 60 акрів урожайної землі, з того 40 акрів доброго пасовиска, 12 акрів грубого ліса, 38 акрів під засів і сіна. На фармі знаходится дві керниці і дві річки перепливає через цілу фарму. Знаходиться молодий сад з 29 овочевих і 30 цукрових дерев. Гарний дімок з 8 кімнат, мальований, з газовим світлом, з телефоном і водою. Велика добра стодола підмурована, одна шопа, ґарадж і курник. Всі будинки в добрім порядку і з громозводами. Додається до сеї фарми добрий пять пасажерний „Оверленд" автомобіль, два гарні великі коні, 9 реґістрованих дійних коров, 3 телят, один бик, одна ялівка, 5 безрог, 10 індиків, 4 гусей, 3 качки, 2 вівці, 38 штук кур. Також цілий збір з поля: 65 тон доброго сіна, 5 тон вівсяної соломи, 286 бушлів вівса, 3 бушлі гречки, 5 бушлів ячменю, кукурудза, картофлі, яблока і т. д. Вози великі і малі, сани, два роди сортів упряжі на коні, брички, сіявка, косярка, віялка, ґрабярка, газолиновий двиґатель о двох конских силах, машиною і пилами. Машини для сіна, саджені і копачі картофлі. Всі добрі майже нові рільничі машини. Ціна сеї фарми 4,600 долярів, готовими грішми тільки 1,200 дол., а решта на сплату не меньше як по 150 долярів в рік і 5 процент. Добра нагода купити фарму за таню ціну. Фарма знаходиться одну і пів милі від малого міста, 6 миль від великого фабричного міста, 2 милі від колійової стації, пів милі до гладкої сошайової дороги і одну пяту милі до молочної фабрики і школи. Недалеко від фарми сусіди Українці. Пишіть або приїзджайте на адресу. 03-04

C. MELINSKY, Box 243, Remsen, New York

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Пошукую **ІВАНА СЛОБУЦЬКОГО** і його сина **ТЕОФІЛЯ**, родом з села Григорів, пов. Рогатин. Я походжу також з Григорова і єсьм сином Юстини Гошовської, з дому Капелюх. Хтоби о них знав або вони самі, прошу зголоситися до: **Stefan Hoszowsky, bei Frau Moryn Braitgasse 89, 1 trepe, Danzig.** 03-04

Читайте українські книжки і газети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок **"SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.**